Europos Parlamentas
2024-2029

Žuvininkystės komitetas

2024/2127(INI)

17.10.2025

PRANEŠIMO PROJEKTAS

dėl Baltijos jūrai skirto daugiamečio plano ir tolesnių veiksmų
(2024/2127(INI))

Žuvininkystės komitetas

Pranešėja: Isabella Lövin

TURINYS

Psl.

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS 3

AIŠKINAMOJI DALIS 10

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS

dėl Baltijos jūrai skirto daugiamečio plano ir tolesnių veiksmų
(2024/2127(INI))

Europos Parlamentas,

– atsižvelgdamas į 2013 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1380/2013 dėl bendros žuvininkystės politikos, kuriuo iš dalies keičiami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1954/2003 ir (EB) Nr. 1224/2009 bei panaikinami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 2371/2002 ir (EB) Nr. 639/2004 bei Tarybos sprendimas 2004/585/EB[1] (BŽP reglamentas),

– atsižvelgdamas į 2016 m. liepos 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2016/1139, kuriuo nustatomas daugiametis Baltijos jūros menkių, silkių ir šprotų išteklių valdymo ir tų išteklių žvejybos planas ir iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2187/2005 bei panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1098/2007[2] (Baltijos jūros daugiamečio plano reglamentas),

– atsižvelgdamas į 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2008/56/EB, nustatančią Bendrijos veiksmų jūrų aplinkos politikos srityje pagrindus[3] (Jūrų strategijos pagrindų direktyva),

– atsižvelgdamas į 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvą 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos[4],

– atsižvelgdamas į 1977 m. rugsėjo 27 d. Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 2115/77, kuriuo draudžiama tiesioginė silkių žvejyba ir iškrovimas pramoninėms reikmėms, išskyrus žuvis, skirtas žmonėms vartoti[5],

– atsižvelgdamas į 2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/147/EB dėl laukinių paukščių apsaugos[6],

– atsižvelgdamas į 2030 m. ES biologinės įvairovės strategiją, išdėstytą 2020 m. gegužės 20 d. Komisijos komunikate „2030 m. ES biologinės įvairovės strategija. Gamtos grąžinimas į savo gyvenimą“ (COM(2020)0380),

– atsižvelgdamas į 2025 m. birželio 5 d. Komisijos komunikatą „Europos vandenynų paktas“ (COM(2025)0281),

– atsižvelgdamas į 1992 m. Konvenciją dėl Baltijos jūros baseino jūrinės aplinkos apsaugos (Helsinkio konvencija), įsigaliojusią 2000 m. sausio 17 d., ir į Baltijos jūros

[1] OL L 354, 2013 12 28, p. 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1380/oj.
[2] OL L 191, 2016 7 15, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/1139/oj.
[3] OL L 164, 2008 6 25, p. 19, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2008/56/oj.
[4] OL L 206, 1992 7 22, p. 7, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1992/43/oj.
[5] OL L 247, 1977 9 28, p. 2, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1977/2115/oj.
[6] OL L 20, 2010 1 26, p. 7, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/147/oj.

aplinkos apsaugos komisijos, dar žinomos kaip Helsinkio komisija (HELCOM), veiklą,

– atsižvelgdamas į Parlamento Žuvininkystės komiteto užsakytą padėties analizę „Daugiametis Baltijos jūros planas. Reikalingas valdymo pokytis“, kurią 2025 m. rugpjūčio mėn. paskelbė Parlamento Sanglaudos, žemės ūkio ir socialinės politikos generalinis direktoratas[7],

– atsižvelgdamas į 2025 m. rugsėjo mėn. Europos Parlamento tyrimų tarnybos tyrimą „Baltijos jūros daugiamečio plano reglamento vertinimas. Europinis įgyvendinimo vertinimas“,

– atsižvelgdamas į 2025 m. rugsėjo 29 d. Europos aplinkos agentūros ataskaitą „Europos aplinka ir klimatas: žinios siekiant atsparumo, klestėjimo ir tvarumo“,

– atsižvelgdamas į 2023 m. spalio 31 d. HELCOM ataskaitą „Baltijos jūros padėtis 2023 m. Trečiasis HELCOM visuotinis vertinimas 2016–2021 m.“,

– atsižvelgdamas į 2024 m. lapkričio 26 d. Tarptautinės jūrų tyrinėjimo tarybos (ICES) ataskaitą „Baltijos jūros ekoregionas. Ekosistemų apžvalga“, 2024 m. ICES rekomendacijos 7.1 skirsnis,

– atsižvelgdamas į 2022 m. ICES ataskaitą „ICES atskaitos taškų seminaras (WKREF1)“, ICES mokslinės ataskaitos, 4-2, p. 70,

– atsižvelgdamas į 2022 m. ICES ataskaitą „ICES atskaitos taškų seminaras (WKREF2)“, ICES mokslinės ataskaitos, 4-68, p. 96,

– atsižvelgdamas į 2023 m. ICES ataskaitą „1–2 kategorijų išteklių atkūrimo planų projektavimo ir vertinimo gairių ir metodų seminaras (WKREBUILD2)“, ICES mokslinės ataskaitos, 5-112, p. 79,

– atsižvelgdamas į 2024 m. lapkričio mėn. Komisijos Jungtinio tyrimų centro ataskaitą „Žuvininkystės mokslo, technikos ir ekonomikos komitetas (STECF). 2024 m. metinė ekonominė ataskaita dėl ES žvejybos laivyno“ (STECF-24-03 ir STECF-24-07),

– atsižvelgdamas į 2019 m. rugsėjo mėn. Tarpvyriausybinės klimato kaitos komisijos ataskaitą „Specialioji ataskaita dėl vandenyno ir kriosferos keičiantis klimatui“,

– atsižvelgdamas į 2025 m. rugsėjo mėn. „Copernicus“ jūrų tarnybos ataskaitą „9-asis „Copernicus“ vandenynų būklės ataskaitos leidimas“,

– atsižvelgdamas į 2025 m. rugsėjo 24 d. Potsdamo poveikio klimatui mokslinių tyrimų instituto ataskaitą „Planetos būklės patikra 2025 m.: planetos būklės mokslinis įvertinimas“,

– atsižvelgdamas į 2025 m. rugsėjo 18 d. Komisijos Jūrų reikalų ir žuvininkystės generalinio direktorato ir ICES bendrą pareiškimą „Prisitaikantis mokslas ir

[7] Padėties analizė „Daugiametis Baltijos jūros planas. Reikalingas valdymo pokytis“, Europos Parlamentas, Sanglaudos, žemės ūkio ir socialinės politikos generalinis direktoratas, Regioninės plėtros, žemės ūkio ir žuvininkystės teminis skyrius, 2025 m. rugpjūčio mėn.

koordinuotas valdymas dėl tarpsektorinių veiksmų siekiant Baltijos jūros atsigavimo“,

– atsižvelgdamas į 2025 m. balandžio 28 d. Žuvininkystės komiteto pranešimą „Darbo dokumentas dėl Reglamento (ES) 2016/1139 įgyvendinimo (Baltijos jūros daugiametis planas)“,

– atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 55 straipsnį,

– atsižvelgdamas į Žuvininkystės komiteto pranešimą (A10-0000/2025),

A. kadangi ES daugiamečio žvejybos Baltijos jūroje plano (Baltijos jūros daugiamečio plano reglamento) tikslai nepasiekti ir nepavyko atkurti ir išlaikyti žvejojamų rūšių populiacijų dydžio, viršijančio dydžius, kuriems esant galima užtikrinti MSY, ir užtikrinti, kad būtų įgyvendintas ekosisteminis žvejybos valdymo metodas, o tai turi daug pražūtingų socialinių ir ekonominių pasekmių žvejybos sektoriui;

B. kadangi Baltijos jūros menkių ištekliai sunyko ir neatsikūrė nepaisant to, kad tikslinė žvejyba uždrausta nuo 2019 m.;

C. kadangi mažos apimties priekrantės žvejyba užsiima 92 proc. Baltijos jūros laivų ir, nors šis segmentas iškrauna tik 7 proc. viso svorio, jo iškraunamų žuvų vertė sudaro 22 proc. visų iškrautų žuvų vertės, o tai rodo didesnę pridėtinę vertę šiame laivyno segmente;

D. kadangi, remiantis Komisijos Žuvininkystės mokslo, technikos ir ekonomikos komiteto vertinimais, bendroji pridėtinė vertė smulkiesiems žvejams nuo tada, kai buvo priimtas Baltijos jūros daugiamečio plano reglamentas, drastiškai sumažėjo, o tai kelia grėsmę apsirūpinimo maistu saugumui ir didina ES priklausomybę nuo importo;

E. kadangi Baltijos jūra patiria daugialypį žmogaus sukeliamą poveikį ir jos būklė jau ilgą laiką blogėja ir kadangi ji yra ypač pažeidžiama todėl, kad jos jūros baseinas yra negilus ir jame yra genetiniu požiūriu unikalių rūšių, prisitaikiusių gyventi sūrokame vandenyje, kurio druskingumas ir deguonies kiekis natūraliai maži;

F. kadangi pradinės grandies, pvz., maistinių medžiagų įplaukų ir taršių seniau išmestų cheminių medžiagų, tokių kaip gyvsidabris ir polichlorintasis bifenilas, daromas poveikis laikui bėgant sumažėjo, tačiau žvejyba tebėra stiprus poveikio pagrindiniams žuvų ištekliams veiksnys;

G. kadangi pasaulinės klimato kaitos nulemto jūros vandens atšilimo poveikis Baltijos jūroje yra ypač spartus ir numatoma, kad jis turės tolesnių plataus masto ir iš esmės nežinomų padarinių, įskaitant netikrumą dėl žuvų populiacijų reprodukcinio pajėgumo ateityje;

H. kadangi valstybės narės ir toliau priima sprendimus dėl pavojingai didelių kvotų, susijusių su žuvų ištekliais, kurių biomasės dydis yra rekordiškai mažas arba artimas tokiam dydžiui, neatsižvelgdamos į Baltijos jūros daugiamečio plano reglamente ir Jūrų strategijos pagrindų direktyvoje (JSPD) nustatytus dydžius, nors tie dydžiai nustatyti preziumuojant, kad mitybos tinklai yra subalansuoti, o ištekliai tinkamo dydžio ir amžiaus pasiskirstymo;

I. kadangi 1995 m. leista vykdyti pramoninę žvejybą žuvų miltų ir žuvų taukų reikmėms Baltijos jūros regione – nuo tada žvejybos sektorius persitvarkė taikant individualių perleidžiamų kvotų sistemas ir perėjo prie mažesnio skaičiaus ir didesnių laivų, kurie dominuoja iškraunamo silkių kiekio požiūriu; kadangi šiuo metu Švedijoje ir Suomijoje tik atitinkamai 10 proc. ir 17 proc. laimikio naudojama tiesiogiai vartoti žmonėms;

J. kadangi rengiant atskirų rūšių vertinimus ir mokslines rekomendacijas, esant dabartinėms aplinkos sąlygoms, buvo struktūriškai pervertinti išteklių reprodukciniai pajėgumai ir bendras išteklių dydis;

K. kadangi ICES rekomendacijose nepakankamai pabrėžiami rizikos aspektai ir jos turėtų būti patobulintos, kad geriau atsispindėtų vertinimų kokybė ir aktualios problemos;

L. kadangi 2025 m. rugsėjo mėn. ICES drauge su Komisijos Jūrų reikalų ir žuvininkystės generaliniu direktoratu pareiškė, kad Baltijos jūroje įprasto vienodo atskiros rūšies išteklių valdymo nebepakanka, kad būtų galima spręsti pastebėtas kompleksines problemas;

M. kadangi Jungtinės Valstijos, Kanada, Naujoji Zelandija ir Australija taiko atsargesnį kvotų nustatymo metodą nei ES ir įtraukia aiškius dėl netikrumo paliekamus rezervus ir automatiškai taikomus atkūrimo planus, kai pažeidžiamos ribinės vertės;

N. kadangi sprendimai dėl bendro leidžiamo sužvejoti kiekio (BLSK), techninės taisyklės ir taisomosios priemonės neatitinka Baltijos jūros daugiamečio plano reglamento 5 straipsnyje nustatyto reikalavimo priimti priemones, kuriomis siekiama „užtikrinti, kad atitinkamų išteklių dydis greitai viršytų dydį, kuriam esant galima užtikrinti MSY“;

O. kadangi Baltijos jūros daugiamečio plano reglamentas turėjo būti lanksti sistema, koreguojama taikant regionalizavimo principą, tačiau tokių pakeitimų sėkmė buvo nedidelė;

P. kadangi keliuose ES reglamentuose, nurodytuose Baltijos jūros daugiamečio plano reglamente, nustatyta, kaip išvengti rizikos ir įvertinti geros būklės išteklius ir ekosistemų komponentus, tačiau priimant valdymo sprendimus tų nuostatų nebuvo pakankamai laikomasi;

Q. kadangi ES sprendimų dėl BLSK priėmimo sistemoje šiuo metu tikslinių rūšių valdymas ir kitų rūšių apsaugos poreikiai yra aiškiai nesusieti, nepaisant to, kad tos rūšys priklauso vienai ekosistemai ir joms reikia to paties, kad būtų geros būklės;

R. kadangi plėšrios vietinės rūšys yra natūrali Baltijos jūros ekosistemos dalis; kadangi iš mokslinių duomenų matyti, kad jų poveikis žuvų populiacijoms yra lokalus ir priklauso nuo konkrečių aplinkybių, o bendras jų poveikis tebėra nedidelis;

S. kadangi parengiamosios diskusijos dėl BLSK sprendimų vyksta Baltijos jūros žuvininkystės forume (BALTFISH) – grupėje, kuriai trūksta skaidrumo, palyginti su kitais ES parengiamųjų darbų organais ir darbo grupėmis;

Skubūs veiksmai

1. ragina Komisiją ir Tarybą pasinaudoti visomis turimomis teisinėmis priemonėmis, kad būtų sustabdytas bet koks tolesnis būklės blogėjimas, dėl kurio kiltų visiško Baltijos jūros žuvų išteklių sunykimo rizika, be kita ko, naudotis deleguotaisiais aktais, bendromis rekomendacijomis ir Baltijos jūros daugiamečio plano reglamento 5 ir 8 straipsniais, BŽP reglamento 12 straipsnio nuostatomis ir valstybių narių iniciatyvomis pagal BŽP reglamento 8, 11, 13, 17 ir 20 straipsnius veikiant vienašališkai arba taikant regionalizavimo nuostatas pagal 18 straipsnį;

2. primygtinai ragina Komisiją nustoti laikytis įprastinio požiūrio į tolesnę žvejybą Baltijos jūroje ir vietoj to pereiti prie atkūrimo ir atgaivinimo etapo;

3. ragina skubiai įgyvendinti atsargumo rezervų nuostatas, reaguojant į pastaruoju metu pasikartojantį ir struktūrinį daugumos Baltijos žuvų išteklių dydžio ir produktyvumo pervertinimą, dėl kurio daugelį metų nebuvo nustatyta peržvejojimo atvejų; primygtinai ragina Tarybą nustatyti bent 50 proc. mažesnį nei F_{MSY} BLSK visiems ištekliams, kurie nesiekia Baltijos jūros daugiamečio plano reglamente nustatyto kritinio dydžio;

4. ragina valstybes nares ir Komisiją apsvarstyti galimybę pradėti taikyti neatidėliotinas priemones pagal BŽP reglamento 12 ir 13 straipsnius ir skubiai parengti veiksmus analizuojant daugumos tipų žvejybos uždraudimo kainą ir naudą, atkreipiant dėmesį į prarandamas pajamas, pragyvenimo šaltinius, apsirūpinimo maistu saugumą ir būsimus veiksmų nesiėmimo kaštus;

5. ragina Komisiją, kaip nurodyta Baltijos jūros daugiamečio plano reglamento 5 straipsnyje, parengti sąrašą tolesnių taisomųjų priemonių, kurios gali būti taikomos remiantis esamų teisės aktų nuostatomis, siekiant atkurti Baltijos jūros išteklius, kurie šiuo metu yra kritinio dydžio;

6. pabrėžia, kad tokios taisomosios priemonės turi apimti žuvų išteklių atkūrimo rajonų sukūrimą ir žvejybos tuose rajonuose draudimus, daugiausia dėmesio skiriant žiemojimo ir pasirengimo nerštui santalkų rajonams, taip pat neršto ir jauniklių augimo vietoms, laikantis Gamtos atkūrimo teisės akto nuostatų;

7. primena Komisijai, kad būtina apsaugoti žmonėms vartoti skirtų žuvų žvejybą, leidžiant iškrauti ribotą kiekį ir sudarant sąlygas vykdyti tokią žvejybą atkūrimo etapais, tokiu būdu remiant teisingą perėjimą prie mažo anglies dioksido pėdsako ir mažo poveikio žvejybos laivyno;

Mokslinių rekomendacijų keitimas

8. primygtinai ragina Komisiją nedelsiant paprašyti ICES parengti ekosisteminiu požiūriu grindžiamas rekomendacijas dėl įvairių rūšių, paremtas duomenimis apie aplinkos pokyčius, nustatyti ekosisteminius atskaitos taškus ir pagal ekosistemas pakoreguotą mirtingumą dėl žvejybos, taip pat nustatyti papildomus rodiklius, kuriuos taikant Baltijos jūros daugiamečių planų reglamentas būtų suderintas su Jūrų strategijos pagrindų direktyvos reikalavimais, pvz., įtraukti stambių žuvų rodiklius;

9. ragina Komisiją prašyti ICES mokslinėse rekomendacijose nustatyti atsargumo rezervus ir atsisakyti bet kokio intervalų, viršijančių MSY, naudojimo, taip pat jose nustatyti ekosistemų viršutines ribines vertes, pagal kurias būtų ribojama bendra biomasė, kurią

galima pašalinti iš ekosistemos;

10. ragina Komisiją reikalauti, kad atliekant visus išteklių vertinimus būtų naudojami B_{MSY} biomasės atskaitos taškai, kaip nurodyta Baltijos jūros daugiamečio plano reglamento ir BŽP reglamento tiksluose;

11. ragina Komisiją prašyti mokslinių rekomendacijų, kuriose būtų aiškiai pabrėžiama rizika, susijusi su dabartine aplinkos būkle ir didėjančiu netikrumu dėl klimato kaitos;

12. ragina Komisiją prašyti persvarstyti dabartines žvejybos kontrolės taisykles, pripažįstant, kad tai yra ICES vidaus procesas, kiek tai priklauso nuo naujų teisės aktų taisyklių arba pasikeitusio esamų taisyklių aiškinimo;

13. ragina Komisiją prašyti ICES parengti valstybėms narėms ir Komisijai skirtas gaires, kaip aiškinti mokslines rekomendacijas, kad jos atitiktų ekosistemos ir atsargumo principus, drauge atkuriant Baltijos jūros atsparumą;

14. ragina Komisiją apsvarstyti galimybę parengti aiškias ir skaidrias BLSK nustatymo taisykles, kurios būtų glaudžiai suderintos su Baltijos jūros daugiamečio plano reglamento tikslais ir atitiktų naujas ekosistemines rekomendacijas dėl įvairių rūšių žuvų; prašo Tarybos skelbti metines ataskaitas, kuriose būtų paaiškinami ir pagrindžiami sprendimai dėl BLSK ir kitų priemonių, kad BLSK nustatymo procedūra ir BALTFISH forumo diskusijos būtų atviros ir skaidrios plačiajai visuomenei ir kad valstybės narės būtų atskaitingos už savo sprendimus;

15. ragina valstybes nares ir Komisiją bet kokį požiūrį į gamtos plėšrūnus grįsti mokslu, pirmenybę teikiant prevencinėms, nemirtinoms ir vietos lygmens tikslinėms priemonėms, ir užtikrinti tinkamą stebėseną, finansavimą ir suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimą siekiant įgyvendinti veiksmingą plėšrūnų daromos žalos mažinimo praktiką;

Teisiniai pokyčiai

16. primygtinai ragina Komisiją inicijuoti Baltijos jūros daugiamečio plano reglamento peržiūrą, kad į jį būtų įtraukti ekosisteminiai atskaitos taškai, pagal kuriuos būtų apibrėžta saugi veiklos erdvė, apimanti produktyvumą, trofinius ryšius, biologinę įvairovę, poveikį buveinėms ir aplinkos pajėgumus, ir būtų numatytos apsaugos priemonės, kuriomis būtų ribojamos pernelyg optimistinės rekomendacijos dėl atskirų išteklių; pabrėžia, kad į peržiūrą turi būti įtraukti aplinkosaugos atsako mechanizmai, kuriais būtų inicijuojami valdymo veiksmai, reikalaujant sumažinti visų išteklių žvejybos intensyvumą, kad būtų apsaugotas visas mitybos tinklas, jei ekosisteminių atskaitos taškų rodikliai rodo bendrą ekosistemos našumo sumažėjimą;

17. ragina Komisiją sukurti Baltijos jūros ekosistemos valdymo grupę, apimančią HELCOM ir ICES ekspertines žinias, ir sukurti nuolatinę konsultacijų su suinteresuotaisiais subjektais platformą, kurią visų pirma sudarytų pakrančių bendruomenių vietos subjektai, pvz., verslinės žvejybos žvejai, žvejai mėgėjai, turizmo sektoriaus suinteresuotieji subjektai, nevyriausybinės organizacijos ir vietos valdžios institucijos, siekiant prisidėti prie sprendimų dėl BLSK ir kitų priemonių;

18. ragina Komisiją patikslinti ir nustatyti taisykles dėl priimtino rizikos lygio ir terminų, susijusių su įsipareigojimais atkurti išteklius, atkurti gamtą ir išsaugoti geros būklės ekosistemas;

19. ragina Komisiją ir Tarybą apsvarstyti galimybę priimti teisiškai privalomas taisykles dėl veiksmų, kurių būtų imamasi automatiškai, kai ištekliai nebesiekia ribinių verčių, nustatytų laikantis atsargumo principo, suderinant ES nuostatas su geriau valdomų regionų, pvz., Australijos, Naujosios Zelandijos, Kanados ir Jungtinių Amerikos Valstijų, nuostatomis;

20. ragina Komisiją ir Tarybą vėl nustatyti žvejybos ne žmonių vartojimui draudimą, kuris buvo taikomas iki 1995 m., kai išimtys iš pradžių buvo leidžiamos tik su sąlyga, kad tokia žvejyba nekels neatitaisomos ekologinės žalos pavojaus;

21. ragina Komisiją ir Tarybą pasiūlyti pramoninės žvejybos tralais moratoriumą ir sustabdyti visų rūšių žvejybą dugniniais tralais priekrantės ir seklumų zonose ir visų rūšių saugomose jūrų teritorijose, kol bus parengtos tokios teisinės taisyklės ir kriterijai;

°

° °

22. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją Tarybai ir Komisijai.

AIŠKINAMOJI DALIS

Baltijos jūra išgyvena krizę, todėl reikia skubiai keisti mūsų elgesį su šiuo jūros baseinu. Žvelgiant į artimiausią laikotarpį, nesvarbu, ar taikomos taisyklės yra pakankamos ar ne, nes Baltijos jūra negali laukti, kol jos bus atnaujintos ar kol bus priimtos naujos taisyklės. 2025 m. rugsėjo mėn. Stokholme vykusiame ministrų susitikime „Mūsų Baltija“ HELCOM vykdomasis sekretorius apibendrino:

„Jei mūsų jūra būtų ligoninės pacientas, jos būklė būtų kritinė, o išgyvenimas išliktų įmanomas, bet neužtikrintas. Ji būtų ligonis, kuriam reikia intensyviosios terapijos, skubių ir nepertraukiamų kompetentingų ir gerai savo darbą išmanančių gydytojų pastangų, o sėkmė priklausytų nuo to, ar laiku bus pradėti taikyti geriausi ir pažangiausi gydymo būdai.“

Šiame pranešime raginama imtis veiksmų dabar ir siūlomi svarbūs ilgesnio laikotarpio pokyčiai. Tačiau būtinybė skubiai gydyti šį ligonį – Baltijos jūrą – nėra diskutuotinas klausimas; reikia iškart imtis veiksmų taikant priemones, kurias jau turime.

Šis pasiūlymas taip pat nėra raginimas atlikti palaipsnes korekcijas. Tai yra raginimas skubiai taisyti sisteminę reguliavimo nesėkmę. Jei bus imtasi veiksmų, šie pokyčiai suteiks perspektyvų ekologiniam atsigavimui, padidins priekrantės žvejų pajamas, apsirūpinimo maistu saugumą ir atitiktį ES teisei.

Šiame pasiūlyme siūlomi veiksmai turėtų būti suprantami kaip trys atskiros kryptys su skirtingais laiko terminais:

1. neatidėliotini veiksmai, kurių galima imtis pagal dabartines sistemas;

2. būtini veiksmai siekiant parengti tinkamas ekosistemines mokslines rekomendacijas ir atskaitos taškus;

3. pasiūlymai dėl naujo požiūrio į Baltijos jūros valdymą – tam reikės daugiamečio plano teisinių pakeitimų.

Ekosistemos atkūrimas skubiais veiksmais

Akivaizdu, kad Baltijos jūros ekosistema turi būti atkurta ir kad įprasta veikla yra nepriimtina. Žvejyba lašišų ir audinių ūkiams skirtų žuvų miltų reikmėms nėra pakankama priežastis sukelti grėsmę geros būklės Baltijos jūros ekosisteminėms paslaugoms ateityje. Tragiškai sunyko kadaise buvę gausūs Baltijos jūros menkių ištekliai. Komercinių žuvų išteklių biomasė šiandien yra sumažėjusi iki istoriškai mažo dydžio ir yra maža dalis to, ką Baltijos jūra galėtų duoti, jei nebūtų žvejojama. Šiai jūrai reikia atsikurti – tam padėtų aiškiai išreikšti tikslai, susiję su saugiu žuvų kiekiu ir jų dydžio bei amžiaus pasiskirstymu, visapusiškai atsižvelgiant į kitus gerai žinomus ekosistemų aspektus. Biomanipuliacija jūros baseino mastu turi būti sustabdyta. Vietoj to Baltijos jūra turėtų tapti bandomąja naujo holistinio ekosistemos valdymo teritorija, pirmenybę teikiant mažo poveikio žvejybai žmonių vartojimo reikmėms ir naujiems moksliniams metodams.

Greičiausias būdas užsitikrinti saugų rezervą pokyčiams, susijusiems su eutrofikacija, tarša ir kylančia vandens temperatūra, ir tam, kaip nenuspėjamai šie reiškiniai paveiks žuvų išteklių

vystymąsi, yra nustatyti gerokai didesnius biomasės tikslus, nei šiuo metu naudojami. Tai galima ir privaloma padaryti šiandien, naudojant visas esamas priemones ir taisykles. Tikėtina, kad kelerius metus reikės mažinti dabartinius BLSK, tačiau galiausiai atkurta ir atsparesnė ekosistema duos didžiulę naudą priekrantės žvejų bendruomenėms ir mūsų piliečiams.

Komercinių žuvų išteklių Baltijos jūroje biomasės stiprinimas taip pat yra būtini visos ekosistemos atsparumui, o tai ypač svarbu sparčiai kintant klimatui. Vandenynas yra vienas pagrindinių anglies dioksido absorbentų, kuriame sekvestruojama beveik trečdalis viso mūsų išmetamo CO_2 kiekio. Geros būklės laukinių žuvų populiacijos yra labai svarbios siekiant išlaikyti jūros pajėgumą sekvestruoti anglies dioksidą ir stabilizuojant visą mitybos tinklą.

Be to, didelė žuvų biomasė užtikrintų apsirūpinimo maistu saugumą geopolitinio nestabilumo laikais. Tai taip pat padėtų užtikrinti švaresnį ir skaidresnį vandenį, sumažinti mikrodumblių paplitimą ir atkurti gerą priekrantės ekosistemų būklę.

Ekonominiu požiūriu didesni žuvų ištekliai stabilizuotų žvejybą, nes ilgainiui būtų užtikrintas labiau nuspėjamas laimikis ir taip sumažėtų žvejų ir pakrančių bendruomenių pažeidžiamumas. Tai taip pat reikštų, kad žvejybai būtų skiriama mažiau laiko, sumažėtų sunaudojamas kuro kiekis ir taip būtų sudarytos sąlygos sklandesnei žaliajai ir teisingai pertvarkai, atsisakant priklausomybės nuo iškastinio kuro.

Nauja mokslinė parama ir rekomendacijos besikeičiančiame pasaulyje

Būtina reformuoti mokslinių rekomendacijų rengimo ir plėtojimo sistemą. ICES teikia vertingus išteklių vertinimus ir atkreipia dėmesį į neaiškumus, tačiau netaiko jokių atsargumo rezervo priemonių. Ši atsakomybė tenka vadovaujantiesiems, kurie ne kartą pasirinko priimti rizikingus sprendimus. Todėl Europos Komisija turi reikalauti, kad ICES pateiktų aiškesnes rizikos, netikrumo ir pagrindinių su kiekviena rekomendacija susijusių problemų santraukas. Be to, atskiros rūšies vertinimai nebegali būti laikomi pakankamais, jei poveikis visai ekosistemai yra akivaizdus. Rekomendacijos turi persiimti ekosisteminiu požiūriu.

Šis pokytis nėra toks, kurį galima rinktis arba ne. Žvejybos valdyme buvo pernelyg ilgai skiriamas dėmesys tik atskiroms rūšims, neatsižvelgiant į jų vaidmenį platesnėse ekosistemose, nors Jūrų strategijos pagrindų direktyvoje ir BŽP reglamente (nuo 2013 m.) įtvirtintas ekosisteminis metodas. Paukščiai, žinduoliai ir netikslinės žuvų rūšys yra priklausomi nuo tų pačių išteklių ir nustatant kvotas turi būti atsižvelgiama į jų poreikius. Geros būklės ir įvairios žuvų populiacijos yra būtinos ne tik jūrų biologinei įvairovei, bet ir apsirūpinimo maistu saugumui, esant neigiamam klimato poveikiui tiek žmonėms, tiek Baltijos jūroje gyvenančioms rūšims.

Moksliniu požiūriu, didesnės ir labiau subalansuotos populiacijos padėtų atlikti saugesnius ir tikslesnius tiek ekosistemų poreikių, tiek biomasės dydžių vertinimus, taip užkertant kelią dabartiniam kvotų nustatymo, dėl kurio išteklių dydis lieka artimas išteklių sunykimo ribai, užburtam ratui. Sumažinus mišriosios žvejybos klausimo sudėtingumą, kai dėl silpniausių išteklių mažinamos kvotos ir ribojama sektoriaus veikla, geresnės būklės biomasė taip pat užtikrintų ateitį smulkiesiems priekrantės žvejams, kurie šiandien negali sužvejoti net jiems skirtų kvotų kiekių. Galiausiai, esant didesniems ištekliams, sumažėtų konfliktų su gamtos plėšrūnais ir mažėtų konkurencija dėl ribotų išteklių.

Fragmentuotas teisinis jūros reglamentavimas

Viena iš pagrindinių problemų yra teisinė dviprasmybė, susijusi su daugiamečiu planu ir jo ryšiu su Jūrų strategijos pagrindų direktyva, bendra žuvininkystės politika (BŽP) ir nacionaliniais įpareigojimais. Daugiametis planas yra tiesiogiai susijęs su Jūrų strategijos pagrindų direktyva, pagal kurią žvejybos sektorius privalo užkirsti kelią ekosistemų būklės blogėjimui ir apsaugoti biologinę įvairovę, mitybos tinklus ir žuvų išteklių struktūrą, amžiaus ir dydžio pasiskirstymą. Tačiau praktikoje šie reikalavimai laikomi siekiais, o ne privalomomis pareigomis. Todėl, siekiant užtikrinti reglamentavimo nuoseklumą ir įgyvendinamus privalomus rezultatus, o ne savo nuožiūra pasirenkamus tikslus, turi būti patikslinta daugiamečio plano, Jūrų strategijos pagrindų direktyvos, BŽP ir nacionalinių priemonių hierarchija ir sąveika.

Nepaisant gerų ketinimų, Baltijos jūros daugiamečiu valdymo planu nepavyko užtikrinti tausios žvejybos. Dauguma komercinių žuvų išteklių, išskyrus Rygos įlankos silkes ir tam tikru mastu jūrinių plekšnių išteklius, mažėja arba jau yra sunykę. Šis teiginys pagrįstas ICES mokslinėmis rekomendacijomis, HELCOM 2023 m. visuotine peržiūra ir PECH komitetui pateiktais padėties tyrimais. Problema yra ne neteisėta žvejyba, o sisteminis peržvejojimas neviršijant politiniu lygmeniu sutarto bendro leidžiamo sužvejoti kiekio (BLSK). Nors Europos Parlamentas yra viena iš teisėkūros institucijų, jis iki šiol nesiuntė Tarybai tvirtų nepritarimo signalų. Šiame pranešime argumentuojama, kad tokie signalai dabar yra būtini. Nebuvo pasiektas pagrindinis daugiamečio plano tikslas išlaikyti žvejojamų rūšių išteklius tokio dydžio, kuris viršytų dydį, kuriam esant galima užtikrinti didžiausią galimą tausios žvejybos laimikį (MSY), o žvejai liko be laimikio ir pajamų. Vietoj to priimant sprendimus nuolat ignoruojamas atsargumo principas, pažeidžiamos ribinės vertės, pvz., $B_{trigger}$, ir sukeliama grėsmė ekosistemos būklei, pakenkiant ne tik tiksliniams žuvų ištekliams, bet ir platesnei jūrų aplinkai.

Mūsų rankose yra serganti Baltijos jūra. Ji prarado gyvybiškai svarbias funkcijas, pvz., menkių ištekliai atsidūrė tokioje būklėje, kai reikalinga reanimacija. Turi būti sustabdytas vidinis kraujavimas, o kvėpavimo sistemai būtina reabilitacija. Šiam ligoniui nebereikia ilgų diskusijų apie tai, kokias procedūras būtų galima pabandyti, ar kokius tolesnius tyrimus reikėtų atlikti. Ekspertai nebegali pasakyti dar aiškiau: šį ligonį reikia gelbėti dabar.